

Udskriftsdato: 23. december 2025

FOU nr 1981.309 (Gældende)

Behandling af sag om tvangsfjernelse af barn

Ministerium: Folketinget

Behandling af sag om tvangsfjernelse af barn

Fundet det ønskeligt, om en socialforvaltnings undersøgelse af en sag, der eventuelt kunne føre til anbringelse uden for hjemmet af et barn uden forældrenes samtykke efter reglerne i bistandslovens afsnit VIII, havde været fremskyndet mere, end det var tilfældet.

Efter at beslutning om anbringelse uden for hjemmet af barnet var truffet uden forældrenes samtykke, besluttede socialforvaltningen/børne- og ungdomsnævnet i København at lade spørgsmålet om eventuel hjemgivelse af barnet afvente resultatet af en politimæssig undersøgelse.

Udtalt, at det ikke i sig selv gav mig anledning til bemærkninger, at forvaltningen og nævnet fandt, at spørgsmålet om hjemgivelse måtte træffes på grundlag af oplysninger, der fremkom under den politimæssige undersøgelse af sagen, men fundet, at forvaltningen/nævnet da burde have taget en egentlig kontakt til politiet med henblik på løbende at blive orienteret om forløbet af undersøgelserne, således at det var sikret, at hjemgivelse kunne ske straks, når/hvis det måtte konstateres, at der ikke længere var grundlag for at opretholde anbringelsen uden for hjemmet af barnet.

(J. nr. 1980-953-050)

Advokat A klagede i skrivelse af 22. august 1980 for ægteparret M og H over nogle forhold i forbindelse med en afgørelse i Københavns kommune (børne- og ungdomsnævnet i Københavns kommune) af en sag om anbringelse uden for hjemmet af ægteparrets datter B, der var født den 4. oktober 1978.

Klagen angik bl.a. den tid, der medgik, efter at Børnehospitalet Fuglebakken i skrivelse af 28. marts 1980 havde rettet henvendelse til børne- og ungdomsnævnet i Københavns kommune om, at B eventuelt havde været udsat for vold, og indtil nævnet den 22. april 1980 (ved formanden) traf en foreløbig afgørelse efter bistandslovens § 127, stk. 1, (jfr. § 7 i vedtægten for Københavns børne- og ungdomsnævn), jfr. § 123, stk. 1, nr. 1, i bistandsloven om anbringelse uden for hjemmet af B, og det forhold, at børne- og ungdomsnævnet endnu ikke - ved indgivelsen af klagen til ombudsmanden - på ny havde truffet afgørelse om eventuel hjemgivelse af B.

Advokat A klagede endvidere over den tid, der var medgået fra den foreløbige afgørelse den 22. april 1980, og indtil børne- og ungdomsnævnet den 17. juni 1980 godkendte nævnsformandens foreløbige afgørelse i henhold til bistandslovens § 127, stk. 1, og traf afgørelse om, at anbringelsen uden for hjemmet blev opretholdt i henhold til bistandslovens § 123, stk. 1, nr. 1. Denne del af sagen har jeg ikke fundet anledning til her at omtale under hensyn til, at der ved lov nr. 130 af 31. marts 1982 om ændring af lov om social bistand er gennemført ændringer i reglerne om hjælpeforanstaltninger uden samtykke. Ændringerne betyder, at de spørgsmål, som denne del af advokatens klage rejste, ikke har større interesse for fremtidige sager af denne karakter.

Om sagens faktiske omstændigheder fremgik følgende af det foreliggende materiale:

I den nævnte skrivelse af 28. marts 1980 til børne- og ungdomsnævnet i København redegjorde Børnehospitalet Fuglebakken udførligt for resultatet af undersøgelser, der var foretaget på hospitalet af B, efter at hun var blevet indlagt dér den 14. marts 1980 på foranledning af B's vuggestue. Hospitalet oplyste bl.a., at der i nakkeregionen var fundet en 4 × 4 × 1,5 cm stor blødning under huden, i panden to mindre blå mærker, et 1 cm stort gammelt blå mærke på højre hånd, en del gamle kradsningsmærker under hele hagen og forsiden af halsen, enkelte 25-øre-store røde misfarvninger på venstre side af halsen, under

næsen et mindre sår med størknet blod og hævelser af begge underben. Ved røntgenundersøgelser fandtes et ophelet brud tværs igennem begge knogler i venstre underarm, venstre skinneben viste forandringer af knoglen, som sandsynligvis var følge efter et tidligere brud, som nu var helet op, og højre skinneben viste lettere forandringer af knoglen, som muligvis kunne være opstået ved, at B havde været udsat for et kraftigt træk i venstre underben.

Hospitalet havde forelagt fundene for B's forældre, der benægtede, at B havde været udsat for vold. Derimod var B nogle dage forud for indlæggelsen faldet ud af sengen på et tæppe og havde derved pådraget sig blødningerne i nakke-regionen. Hospitalet anførte videre i skrivelsen til børne- og ungdomsnævnet:

»...

Forældrene har næsten dagligt besøgt patienten her på hospitalet. Patienten er relativt hurtigt faldet godt til på afdelingen. Har ikke virket særlig sky og forskræmt, man har umiddelbart indtryk af et nogenlunde godt forhold mellem forældrene og barnet. De ovennævnte undersøgelsesfund og forældrenes manglende forklaring på læsionerne har resulteret i, at man i høj grad må mistænke, at barnet har været udsat for vold. Forældrene er informeret herom og har accepteret, at patienten foreløbig forbliver på afdelingen.

Man har ikke på nuværende tidspunkt skønnet det nødvendigt at anmode om et udleveringsforbud.

Såfremt De ønsker yderligere oplysninger om sagen, står hospitalet gerne til rådighed.«

Forinden skrivelsen af 28. marts 1980 (som blev modtaget i et socialcenter i Københavns kommune den 31. marts 1980) havde Børnehospitalet Fuglebakken den 18. marts 1980 rettet telefonisk henvendelse til socialcentret og herunder oplyst, at B havde mærker flere steder på kroppen, der kunne tyde på, at hun havde været udsat for mishandling, at B ville forblive indlagt på hospitalet i den nærmeste tid, at hospitalet ville holde socialcentret underrettet om resultatet af undersøgelserne af B, og at B's forældre havde besøgt datteren, men ikke havde bedt om, at B blev udskrevet.

Endvidere havde lederen af den vuggestue, hvor B var optaget, den 6. marts 1980 telefonisk orienteret socialcentret om, at B flere gange var blevet afleveret i vuggestuen i en tilstand, der kunne give mistanke om, at hun havde været udsat for mishandling eller vanrøgt.

Efter modtagelsen af erklæringen af 28. marts 1980 fra Børnehospitalet Fuglebakken havde socialcentret flere gange telefonisk kontakt med børnehospitalet, der (den 9. april 1980) oplyste, at M og H var indforstået med, at B opholdt sig på hospitalet, indtil socialcentret havde drøftet sagen med dem.

I skrivelse af 11. april 1980 bad socialcentret M og H om at rette henvendelse til centret med henblik på en drøftelse den 17. april 1980 af B's forhold. I socialcentrets journalark var anført, at M og H ikke modtog skrivelsen, fordi en forkert adresse var anført.

M og H rettede den 15. april 1980 personlig henvendelse til socialcentret og bad om, at B kom hjem så hurtigt som muligt. M og H blev da orienteret om, at socialcentrets psykologiske konsulent og en sagsbehandler ved centret den 18. april 1980 ville aflægge et besøg i M's og H's hjem.

Dette besøg fandt sted som aftalt den 18. april 1980. Under besøget erklærede M og H sig indforstået med, at B »forbliver på Fuglebakken, indtil man har undersøgt sagen til bunds og taget stilling til spørgsmålet om hjemgivelse. De er informeret om deres rettigheder i relation til ex. sagens forelæggelse for børne- og ungdomsnævnet, ankeadgang m.v.«

Formanden for Københavns børne- og ungdomsnævn traf den 22. april 1980 i henhold til bestemmelsen i bistandslovens § 127, stk. 1, afgørelse om, at B ikke kunne udskrives fra børnehospitalet til sit hjem.

Socialcentret gav i skrivelse af 22. april 1980 M meddelelse om afgørelsen og orienterede ham om, at han inden 2 måneder fra den 22. april 1980 ville blive indkaldt til møde med børne- og ungdomsnævnet, hvor der ville blive truffet endelig beslutning om de videre foranstaltninger over for B, og at klage over afgørelsen kunne indgives til den sociale ankestyrelse inden 1 uge efter modtagelsen af skrivelsen.

I en skrivelse af s.d. orienterede socialcentret politidirektøren i København om sagen og anmodede politidirektøren om at tage stilling til, om der skulle rejses sigtelse mod M og H.

(Efter klage stadfæstede den sociale ankestyrelse i skrivelse af 19. juni 1980 afgørelsen af 22. april 1980).

M og H havde den 28. april 1980 en drøftelse af sagen med socialcentret.

Den 29. april 1980 blev B flyttet fra børnehospitalet til et observationshjem. Forældrene blev orienteret herom ved en skrivelse af 25. april 1980.

Den 16. maj 1980 havde den pågældende sagsbehandler ved socialcentret en samtale med Københavns politi om sagen.

Under den videre behandling af sagen modtog socialcentret:

den 19. maj 1980 en erklæring fra lederen af den vuggestue, som B var optaget i. Socialcentret havde telefonisk den 8. april 1980 anmodet vuggestuen om en udtalelse,

en erklæring af 4. juni 1980 fra socialcentrets psykologiske konsulent. Erklæringen var udarbejdet bl.a. på grundlag af psykologens besøg i M's og H's hjem den 18. april 1980, og

den 17. juni 1980 en udtalelse fra 2 sundhedsplejersker, der havde kendskab til familien.

Den 28. maj 1980 havde socialcentret givet børne- og ungdomsnævnet en nærmere redegørelse for sagen, og den 11. juni 1980 indstillede socialcentret, at der efter bistandslovens § 123, stk. 1, nr. 1, blev truffet afgørelse om, at B forblev på observationshjemmet, indtil politiets undersøgelser var afsluttet, »hvorefter sagen igen må på møde«. Socialcentret indstillede endvidere, at den foreløbige beslutning af 22. april 1980 blev godkendt.

Børne- og ungdomsnævnets sekretariat indstillede til nævnet, at der blev truffet afgørelse i henhold til bistandslovens § 123, stk. 1, nr. 1, om, at B forblev på hjemmet, og at den foreløbige beslutning blev godkendt.

Børne- og ungdomsnævnet traf på et møde den 17. juni 1980 beslutning om *at* godkende den foreløbige afgørelse af 22. april 1980 og *at* opretholde anbringelsen af B uden for hjemmet.

I en skrivelse af 24. juni 1980 modtog A en skriftlig meddelelse om afgørelsen. Børne- og ungdomsnævnet anførte heri, at »der ikke vil kunne tages stilling til eventuel hjemgivelse, før den politimæssige efterforskning er tilendebragt ...«

Efter klage fra A meddelte den sociale ankestyrelse ham i skrivelse af 30. juli 1980, at styrelsen havde fundet det godtgjort, at betingelserne for at træffe beslutning i henhold til bistandslovens § 123, stk. 1, nr. 1, var opfyldt. Ankestyrelsen forudsatte, at sagen blev taget op til fornyet vurdering, senest når statsadvokaten for København havde taget stilling til spørgsmålet om eventuel tiltalerejsning. Den sociale ankestyrelse oplyste, at styrelsen den 25. juli 1980 havde fået oplyst, at den politimæssige efterforskning var afsluttet, og at sagen var sendt til statsadvokaten for København med henblik på afgørelse af spørgsmålet om, hvorvidt tiltale skulle rejses.

Af akter, som jeg modtog fra politidirektøren i København, fremgik det, *at* Københavns politi den 8. september 1980 indstillede til statsadvokaten for København, at påtale blev opgivet i henhold til retsplejelovens § 723, stk. 1, på grund af bevisets stilling, *at* statsadvokaten for København den 1. oktober 1980 tiltrådte indstillingen, og *at* (bl.a.) socialcentret ved skrivelse af 7. oktober 1980 modtog meddelelse om afgørelsen.

Socialcentret traf den 16. oktober 1980 afgørelse om, at B kunne hjemgives.

Socialcentret anførte i en udtalelse i anledning af A's klage til ombudsmanden, at centret forelagde sagen for børne- og ungdomsnævnet (med henblik på nævnets endelige afgørelse) så hurtigt som muligt, »når der tages hensyn til den tid, der er medgået til yderligere undersøgelser i sagen samt udfærdigelse af psykolograpport«. Centret oplyste videre, at centret få dage efter modtagelsen den 10. juni 1980 af

psykologerklæringen sendte en genpart af denne til Københavns politi. Centret havde straks sendt en ny kopi af erklæringen til Københavns politi, da Københavns politi den 19. juni 1980 havde rykket for erklæringen (og det således var blevet konstateret, at den tidligere afsendte erklæring ikke var kommet frem).

Socialcentret oplyste videre, at centret først den 7. oktober 1980 blev gjort bekendt med afgørelsen af spørgsmålet om tiltalerejsning. På det tidspunkt, da A indgav klage til ombudsmanden (den 22. august 1980), var centret bekendt med, at politiets efterforskning i det væsentligste var afsluttet. Centret »fandt det dog rigtigst at afvente spørgsmålet om tiltalerejsning, *før* stillingtagen til eventuel hjemgivelse af B.

Børne- og ungdomsnævnet anførte i en udtalelse om mødet den 17. juni 1980 følgende:

»...

Det forelå oplyst, at politidirektøren ved skrivelse af 22. april 1980 var blevet anmodet om at undersøge, hvorvidt der p.g.a. mishandling ville kunne rejses tiltale over for forældrene. Det forelå endvidere oplyst, at politiet havde indledt efterforskning, bl.a. ved at sagsbehandleren havde haft en samtale med politiet den 16. maj 1980. Man har ikke fundet, at politiet burde handle hurtigere end tilfældet var, når henses til, at der var tale om en sag af særlig vanskelig karakter.

...«

Social- og sundhedsforvaltningen i København, bistandsafdelingen, anførte i en udtalelse, at afdelingen ikke fandt grundlag for at kritisere den tid, der medgik til socialcentrets behandling af sagen forud for børne- og ungdomsnævnets afgørelser af 22. april 1980 og 17. juni 1980.

Bistandsafdelingen havde ikke fundet grundlag for at kritisere socialcentrets vurdering, hvorefter spørgsmålet om B's hjemgivelse måtte »afvente statsadvokatens stillingtagen til tiltalespørgsmålet«.

Socialstyrelsen anførte i en udtalelse følgende:

»...

Socialstyrelsen finder ikke grundlag for kritik af den tid, der er gået, fra socialcentret modtog lægeerklæringen, til der blev truffet den foreløbige beslutning i medfør af bistandslovens § 127, stk. 1, under hensyntagen til det arbejde, der er udført for at tilvejebringe et fyldestgørende beslutningsgrundlag, og at socialcentret havde sikret sig, at forældrene ikke ville kræve datteren udleveret.

...

Socialstyrelsen finder ikke anledning til bemærkning, fordi socialcentret afventede udfaldet af tiltalespørgsmålet, da dette var relevant for hjemgivelse af barnet.«

Socialministeriet anførte i en udtalelse, at ministeriet ikke fandt grundlag for at fremkomme med tilkendegivelser over for social- og sundhedsforvaltningen i Københavns kommune.

Jeg udtalte følgende i en skrivelse til advokat A:

»...

Efter ... bestemmelsen i bistandslovens § 127, stk. 1, er det en betingelse for at træffe en foreløbig afgørelse efter denne bestemmelse, at det sociale udvalg (her børne- og ungdomsnævnet) ikke kan holde møde. Der foreligger ikke i sagen nærmere oplysninger om årsagen til, at formanden for børne- og ungdomsnævnet (nu) den 22. april 1980 fandt at burde træffe en afgørelse efter § 127, stk. 1, i bistandsloven. Jeg går imidlertid ud fra, at baggrunden herfor var, at (M's) og (H's) anmodninger om hjemgivelse af (B) (nu) havde et sådant indhold, at det ikke (længere) var forsvarligt at lægge til grund, at de havde samtykket i, at (B) opholdt sig uden for hjemmet. Dette havde formentlig sammenhæng med, at undersøgelserne af (B) på børnehospitalet på dette tidspunkt var ved at være afsluttet. Jeg går endvidere ud fra, at denne (ændrede) situation opstod så pludseligt, at der ikke var mulighed for at forelægge spørgsmålet om anbringelsen af (B) uden for hjemmet for børne- og ungdomsnævnet. Det

forhold, at formanden for børne- og ungdomsnævnet den 22. april 1980 under disse omstændigheder traf en afgørelse efter bistandslovens § 127, stk. 1, og ikke nævnet efter bistandslovens § 123, stk. 1, nr. 1, giver mig herefter ikke anledning til bemærkninger.

Om socialcentrets behandling af sagen forud for den 22. april 1980 skal jeg bemærke følgende:

Bistandsloven og vedtægten for børne- og ungdomsnævnet indeholder ikke bestemmelser om, hvilken fremgangsmåde der skal anvendes ved undersøgelser, der eventuelt kan føre til gennemførelse af foranstaltninger efter bistandslovens afsnit VIII.

At undersøgelser med henblik på foranstaltninger efter bistandslovens afsnit VIII, herunder eventuelle beslutninger om fjernelse af børn uden forældrenes samtykke, må gennemføres med ganske særlig hurtighed, er imidlertid uden videre klart. Dette gælder også i tilfælde, hvor barnet - af en eller anden grund - opholder sig uden for hjemmet i den tid, da undersøgelsen pågår.

I det foreliggende tilfælde var forholdet det, at (B) i den tid forud for den 22. april 1980, da socialcentret foretog undersøgelser, opholdt sig uden for hjemmet med forældrenes indforståelse. (M) og (H) gav imidlertid ved flere lejligheder udtryk for ønske om, at (B) kom hjem snarest muligt.

Det forhold, at (M) og (H) (i en periode) ikke fremsatte et egentligt krav om, at (B) kom hjem, og dermed fremtvang en afgørelse fra børne- og ungdomsnævnet, der kunne påklages til den sociale ankestyrelse og herefter indbringes for domstolene, men derimod gav socialcentret lejlighed til at foretage nærmere undersøgelser, kunne efter min opfattelse ikke fritage socialcentret fra den omtalte forpligtelse til at søge undersøgelserne fremskyndet mest muligt.

Jeg finder, at det havde været ønskeligt, om socialcentret i den her omtalte periode have fremskyndet sagens behandling yderligere. Jeg henviser i den forbindelse til, at socialcentret allerede den 18. marts 1980 var blevet orienteret om sagen fra Børnehospitalet Fuglebakken, at centret ved modtagelsen den 31. marts 1980 af lægeerklæringen af 28. marts 1980 fra børnehospitalet fik en forholdsvis udførlig redegørelse om sagen, at en direkte kontakt med forældrene først blev søgt etableret ved socialcentrets skrivelse af 11. april 1980, og at en egentlig undersøgelse af forældrenes forhold først fandt sted den 18. april 1980 ved besøget i forældrenes hjem.

Jeg har gjort Københavns kommune, magistratens 3. afdeling, bekendt med min opfattelse.

...

Børne- og ungdomsnævnet anførte i skrivelse af 24. juni 1980 til (M) og (H), »at der ikke vil kunne tages stilling til eventuel hjemgivelse, før den politimæssige efterforskning er tilendebragt.«

I indstillingen af 11. juni 1980 anførte socialcentret, at der burde træffes afgørelse om, at (B) forblev på hjemmet, »indtil politiets efterforskning er afsluttet, hvorefter sagen igen må på møde«, og i udtalelsen af 28. oktober 1980 anførte socialcentret ..., at centret »fandt det ... rigtigst at afvente spørgsmålet om taltalerejsning før stillingtagen til eventuel hjemgivelse af (B)«.

Udgangspunktet for bedømmelsen af dette klagepunkt er bestemmelsen i bistandslovens § 123, stk. 1, nr. 1, hvorefter det er en betingelse for at anbringe et barn uden for hjemmet uden forældrenes samtykke, at det er absolut påkrævet af hensyn til barnet. Når denne betingelse ikke længere kan antages at være opfyldt, må hjemgivelse af barnet ske.

Det giver mig ikke i sig selv anledning til bemærkninger, at socialcentret og børne- og ungdomsnævnet fandt, at spørgsmålet om, hvorvidt hjemgivelse af (B) kunne ske, måtte træffes på grundlag af oplysninger, der fremkom under den politimæssige undersøgelse af sagen. Jeg bemærker herved, at der på tidspunktet for afgørelsen af tiltalerspørgsmålet måtte forventes at foreligge en udførlig politimæssig

undersøgelse af familiens forhold, og at denne undersøgelse måtte forventes at give et solidt grundlag for afgørelsen af hjemgivelsesspørgsmålet.

Hensynet til at sikre, at anbringelse af et barn uden for hjemmet ikke udstrækkes længere end påkrævet, må dog i så fald forudsætte, at socialcentret/børne- og ungdomsnævnet søger løbende at holde sig orienteret om, hvilke nærmere oplysninger af betydning for spørgsmålet om hjemgivelse der fremkommer under politiets undersøgelser. Det kommer herved også i betragtning, at den tid, der må forventes at medgå til politiets undersøgelser - et forhold som centret og nævnet ikke havde indflydelse på - må indgå i overvejelserne af, om det (fortsat) vil være forsvarligt at lade afgørelsen om hjemgivelsen bero på en anden myndigheds undersøgelser.

Således som sagen foreligger oplyst, må jeg lægge til grund, at socialcentret .../børne- og ungdomsnævnet efter den 17. juni 1980 ikke var i egentlig nærmere kontakt med politiet i København med henblik på løbende at blive orienteret om resultatet af de undersøgelser, som politiet foretog (der er ikke i socialcentrets journalark foretaget noteringer om en sådan kontakt). Jeg må endvidere lægge til grund, at grundlaget for beslutningen om hjemgivelsen den 16. oktober 1980 var statsadvokatens afgørelse af 1. oktober 1980 om at undlade at rejse tiltale mod (M) og/eller (H). Der var derimod ikke tale om, at socialcentret (eller børne- og ungdomsnævnet) rekvirerede akter fra Københavns politi med henblik på afgørelsen af hjemgivelsesspørgsmålet.

Jeg må herefter finde, at socialcentret/børne- og ungdomsnævnet - når det blev besluttet at lade spørgsmålet om eventuel hjemgivelse af (B) afvente resultatet af den politimæssige undersøgelse - burde have taget en egentlig kontakt med Københavns politi med henblik på, at centret/nævnet løbende kunne have været orienteret om forløbet af undersøgelserne og således have sikret sig, at hjemgivelse af (B) (straks) skete, når/hvis det på grundlag af undersøgelserne måtte konstateres, at der ikke længere var grundlag for at opretholde anbringelsen uden for hjemmet af (B).

Jeg har gjort Københavns kommune, magistratens 3. afdeling, og børne- og ungdomsnævnet i København bekendt med min opfattelse.«